

SURREALISMUS v kostce

Surrealistické hnutí vzniklo na počátku dvacátých let v Paříži. Původně šlo o literární styl skupiny francouzských avantgardních básníků. Ten se později rozvinul a stal se součástí evropského kulturního myšlení. Slovo surrealismus /nadsutečno/-poprvé použil básník a kritik Guillaume Apollinaire, ale teoretickým i praktickým obsahem ho naplnili až básníci André Breton /1896-1966/ a Louis Aragon /1897-1982/ díky nimž surrealismus začal.

Manifest surrealismu, jehož autorem je André Breton byl vydán 1924, ale surrealistické hnutí vzniklo již o pět let dříve, kdy ve Francii vyšla kniha Magnetická pole. V Manifestu surrealismu je nový směr definován jako absolutní skutečnost, v níž se prolínají dva protiklady - skutečnost, sen. Surrealismus byl ovlivněn psychoanalýzou rakouského lékaře Sigmunda Freuda. Freud jako první odhalil a přisoudil velký význam v životě člověka nevědomým duševním procesům. Tento vnitřní svět idejí je určujícím faktorem v psychické činnosti, lidské chování je tak determinováno nevědomím. Ovlivnění Freudem usilovali surrealisté proniknout do podprahového života. Inspiraci hledali ve snech, halucinacích, delirantních stavech apod. Své kořeny nacházeli surrealisté u Chirica, Goyi, Bosche, Arcimbolda.

Surrealismus pracuje s tím, že známý objekt je umístěn do pro něj neobvyklého prostředí, a tím vzniká napětí uvolňující fantazii, obrazy - tzv. surrealistický objekt. Spojování nesusoudných skutečností je docíleno zvláštností, tajemností...

Hlavní metodou surrealismu je však psychický automatismus - je to tvůrčí proces, při němž umělec zaznamenává bezprostředně, bez rozumové kontroly, bez záměru okamžité stavu a děje.

Vyhranily se dvě základní metody:

1/Psychický automatismus - záznam psychiky

2/Magický realismus - umělec vytváří iluzi své vlastní vize /Dalí/, obraz je přesnou kopií snu, prožitku

Giorgio de Chirico - italský umělec, měl vliv na dadaismus, surrealismus. Základní rys: perspektivní nazírání na architekturu, které je porušováno sochami, loutkami, manekýny a dalšími předměty.

Roku 1930 vychází Druhý manifest surrealismu /A.Breton/, dochází k určitému odklonu od prvotního chápání avantgardního směru, rozšířil se po Evropě. V roce 1938 mezinárodní výstava v Paříži. Za války se stal ohniskem New York, pak opět návrat do Francie.

Hlavní představitelé:

MAX ERNST- německý malíř, znám svými kolážemi, frotážemi. V jeho díle se objevují motivy z přírody

JOAN MIRÓ - vytváří ve svých plátnech vytváří imaginativní svět znaků a symbolů, jednoduché tvary připomínají dětskou kresbu

YVES TANGUY- snové, halucinační krajiny zaplněné podivnými tvary

PAUL DELVAUX - melancholická perspektivní náměstí, architektonické prostory, zaplněné postavami

RENÉ MAGRIT- magický realismus, navodí iluzi tajemnosti

SALVADOR DALÍ /1904-1989/španělský malíř, bohém, umělecký exhibicionista, génius. Dovede dobře zužitkovat zkušenosti ze snů, deformací, výstřednosti. Dalí nám umožňuje spatřit jinou realitu, pocházející z jeho halucinací a snů, jež přenáší na plátno svojí takřka fotograficky precizní malířskou technikou. V jeho dílech se často objevují prvky symbolismu. Vytvořil 1500 děl. Dalí se stal nejprovokativnějším surrealistou. Dalí byl sochař, filmař, tvůrce šperků, divadelních scén, reklam apod... Dalí je spoluautorem prvního surrealistického filmu Andaluský pes, spolu se svým přítelem, režisérem Louisem Buñuelem. Scénařem jsou sny obou tvůrců. Atmosféru surrealismu lze poznat ve vzpomínkové knize Buñuela Do posledního dechu.

SURREALISMUS U NÁS

V březnu 1934 v Praze založena Surrealistická skupina z iniciativy Vítězslava Nezvala, teoretikem se stává KAREL TEIGE. Skupinu tvořila malá skupina básníků Vítězslav Nezval, Konstantin Biebl, psychoanalytik Bohuslav Brouk, režisér Jindřich Honzl, hudební skladatel Jaroslav Ježek. Z malířů nejznámější představitelé Josef Šíma, František Muzika, Jindřich Štýrský, Toyen /vlastn. jménem Marie Čermínová/. Jsou tvůrci tzv. artificialismu. Artificialismus - malířský směr, protějšek poetismu v poezii, stojí na pomezí surrealismu a geometrické abstrakce. Obrazy byly vědomě utvářeny, objevovaly se v nich sny, vzpomínky, představy.

Surrealismus zasáhl mnoho mladých umělců, vytvářeli kol. pol. 30let neformální seskupení. Mnoho z nich se stalo členy Skupiny 42, Skupiny RA. Praha se stala v 30. letech jedním z významných center mezinárodního surrealismu, během války však umělci mohli tvořit jen v soukromí a nesměli vystavovat, protože surrealismus byl ideology považován za jednu z forem „zvrhlého umění“.

Zdroje: Dějiny výtvarného umění, Marie Černá

Kapitoly z dějin výtvarného umění, Vladimír Prokop

Umění od počátku do současnosti, Stephen Farthing